

Integraal huisvestingsplan onderwijs 2016-2024

Gemeente Utrechtse heuvelrug

Kadernota

Datum	10 mei 2016
Thema	Samenleving
Team	Regie & Faciliteren
Auteur	H. Zijp

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Achtergrond	2
1.3	Status IHP	4
2	Integraal Huisvestingsplan	6
2.1	Visie en doelstellingen	6
2.2	Reikwijdte Integraal Huisvestingsplan	6
2.3	Procedure	6
3	Kaders en uitgangspunten	8
3.1	Gemeentelijk beleid	8
3.1.1	Structuurvisie 2030 Groen dus vitaal.....	8
3.1.2	Dorpsgericht werken.....	9
3.1.3	Woonservicegebieden en bredescholenbeleid.....	9
3.1.4	Vitaliteit, vergrijzing en ontgroening.....	10
3.1.5	Duurzaamheid.....	11
3.1.6	Leegstand en medegebruik.....	13
3.2	Wettelijke basis	14
3.2.1	Capaciteit.....	15
3.2.2	Overige wet- en regelgeving.....	16
3.2.3	Onderwijskundige ontwikkelingen.....	17
3.3	Overige beleidsthema's	17
3.3.1	Gymonderwijs.....	17
3.3.2	Zorgstructuur.....	17
3.3.3	Bouwheerschap.....	18
3.3.4	Speelterreinen.....	18
3.3.5	Petitie Astmafonds.....	18
3.3.6	Strategisch Vastgoedbeleid.....	19

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Bij de decentralisatie in 1997 heeft de rijksoverheid de zorgplicht voor onderwijshuisvesting overgedragen aan de gemeenten. De gemeente heeft hiermee een zorgplicht voor passende huisvesting voor primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs in haar gemeente. Iedere gemeente geeft daaraan op eigen wijze invulling. Om eenduidigheid en uniformiteit te bewerkstelligen heeft de gemeente Utrechtse Heuvelrug besloten om in 2007, samen met de schoolbesturen, te komen tot een Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug voor de periode 2007-2022. De gemeente Utrechtse Heuvelrug kreeg hiermee zicht op haar totale scholenbestand en de noodzakelijk investeringen. In 2010 heeft de gemeente besloten een actualisatie van het IHP te laten uitvoeren. Hiertoe is besloten in verband met ontwikkelingen binnen de gemeente en de vraag om een actueler beeld met nieuwe prognoses.

Aanleiding voor het opstellen van het voorliggende IHP 2016-2024 zijn:

- Commitment in kadernota IHP 2011-2020: IHP in 2015 actualiseren;
- Motie Onderwijsplan 2020 in 2014: verzoek aan College om samen met betrokken partijen Onderwijshuisvestingsplan 2020 te ontwikkelen met een visie op het onderwijs per dorp;
- Uitvoering raadsprogramma begroting 2015-2018: IHP in 2015 herijken om bezuinigingen te realiseren.

Ook ontwikkelingen zoals toenemende vergrijzing en daarmee afname van het aantal leerlingen vragen om een herziening van het IHP. De horizon voor de actualisatie is bepaald op tien jaar, wat neer komt op de periode 2016-2024. Onderhavige kadernota in combinatie met de meerjarenuitvoeringsplannen vormen samen het Integraal Huisvestingsplan.

1.2 Achtergrond

Het Integraal Huisvestingsplan heeft als belangrijkste doelstelling het geven van een beleidsmatig en financieel kader voor de huisvesting van de onderwijsvoorzieningen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Daarnaast geeft het inzicht in de beschikbare voorzieningen en de omvang van de in de komende jaren noodzakelijke huisvestingsvoorzieningen voor het onderwijs. Daaraan gekoppeld is een financiële raming die zicht geeft op de benodigde investeringen in de planperiode. De gemeenteraad heeft in 2014 uitgesproken dat met de uitvoering van het raadsprogramma voor de begroting 2015-2018 met de herijking van het IHP invulling moet worden gegeven aan de taakstelling (spoor II). Met de motie Onderwijsplan 2020 heeft de raad aangegeven dat bij de herijking van het IHP, samen met de diverse betrokkenen partijen (besturen/directies/ouders), de ontwikkeling van een Onderwijsplan 2020 mee te nemen waarin een visie wordt beschreven over het onderwijs per dorp in 2020.

Uitgangspunt blijft daarom ook dat dorpsgericht werken de juiste manier is om de sociale cohesie binnen de dorpen verder te versterken. Vanuit deze visie staat de gemeente open voor andere

maatschappelijke voorzieningen onder een dak met onderwijs zoals kinderopvang, bibliotheek en buurthuis.

Karakter en inhoud IHP

Het IHP heeft zowel het karakter van een beleidskader als het karakter van een planningsinstrument. Op beleidsmatig niveau worden uitspraken gedaan over de aanpak van en de visie op onderwijshuisvesting in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Daarnaast geeft het zicht op de kwaliteit en kwantiteit van de beschikbare voorzieningen in relatie tot de inhoudelijke ontwikkelingen en wettelijke eisen. Deze aspecten zijn voor een afgebakende periode inzichtelijk gemaakt en gekoppeld aan de benodigde investeringen om zowel de kwaliteit als de capaciteit op peil te houden en waar mogelijk te optimaliseren. Er zijn continu afwegingen gemaakt tussen noodzaak en wens. Met het IHP is de input geleverd voor een meerjarenbegroting onderwijshuisvesting van de gemeente.

Het Integraal Huisvestingsplan is een instrument dat informatie biedt over:

- Huidige huisvestingssituatie van de scholen;
- Gehanteerde normen en uitgangspunten voor het bepalen van de capaciteit en kwaliteit van de onderwijsgebouwen;
- Ontwikkeling van de beschikbare capaciteit en de capaciteitsbehoefte van de scholen;
- Onderwijskundige ontwikkelingen in het onderwijs en de consequenties daarvan voor de huisvesting van de scholen;
- Benodigde middelen voor een periode van tien jaar voor onderwijshuisvesting op het gebied van capaciteit en kwaliteit.

Door het gezamenlijk opstellen van een Integraal Huisvestingsplan krijgen zowel gemeente als schoolbesturen zicht op de richting van het onderwijshuisvestingsbeleid voor de planperiode en de geplande middelen voor onderwijshuisvesting. Schoolbesturen weten hierdoor voor de komende periode van 10 jaar wanneer renovatie, uitbreiding en vervanging van de bestaande schoolgebouwen zal plaatsvinden. Dit scheidt duidelijkheid. Zowel beleid als uitvoering krijgt hiermee een structureel karakter.

Het voorliggende Integraal Huisvestingsplan bestaat uit vier delen:

1. Kadernota

Hierin staan de kaders en randvoorwaarden voor het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. De beleidsmatige uitgangspunten voor het vormgeven van de huisvesting van het onderwijs worden benoemd. In de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs zijn de minimumeisen ten aanzien van de zorgplicht voor onderwijshuisvesting opgenomen. In de kadernota is aanvullend beleid opgenomen. De kadernota wordt iedere vier jaar op actualiteit getoetst;

2. Meerjarenuitvoeringsplan primair onderwijs (MUP PO)

Hierin worden de uitgangspunten geformuleerd, de visie van de schoolbesturen verwoord, knelpunten gesignaleerd en oplossingen geformuleerd. De oplossingen worden gekoppeld aan een integrale analyse van kosten en planning. De verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs van de gemeente Utrechtse Heuvelrug dient hierbij als toetsingsinstrument. Onderdeel van het MUP PO is een meerjareninvesteringsplan (MIP) waarin de financiële consequenties van de plannen in het MUP PO zijn verwoord;

3. Meerjarenuitvoeringsplan voortgezet onderwijs (MUP VO)

Dit is gelijk aan het meerjarenuitvoeringsplan van het primair onderwijs, alleen dan voor het voortgezet onderwijs;

4. Meerjarenuitvoeringsplan (voortgezet) speciaal onderwijs (MUP (V)SO)

Ook dit is gelijk aan het meerjarenuitvoeringsplan van het primair onderwijs, alleen dan voor het (voortgezet) speciaal onderwijs.

De drie meerjarenuitvoeringsplannen worden jaarlijks door het college geactualiseerd op basis van de nieuwe leerlingentelling en indexeringen.

Door een wetwijziging op het gebied van onderwijshuisvesting voor het primair onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs zijn de betreffende schoolbesturen met ingang van 1 januari 2015 zelf verantwoordelijk geworden voor het langcyclisch onderhoud - het "buitenonderhoud volgens de kruisjeslijst" - en interne aanpassingen. Daarom is nu net als bij het meerjarenuitvoeringsplan voor het voortgezet onderwijs ook voor het primair onderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs geen onderhoudsplanning met de daaraan gekoppelde kostenraming meer opgesteld.

Met ingang van 2016 is renovatie van schoolgebouwen als voorziening in de verordening Voorzieningen huisvesting Onderwijs van de gemeente Utrechtse Heuvelrug opgenomen en kan een aanvraag voor bekostiging van een (nader overeen te komen deel van) renovatie van een schoolgebouw bij de gemeente worden ingediend. Als gevolg hiervan kan nu ook renovatie van schoolgebouwen in het IHP worden opgenomen.

1.3 Status IHP

In het OOGO (Op Overeenstemming Gericht Overleg) wordt instemming gevraagd met het IHP. Daarmee krijgt het IHP de status van planningsdocument voor de gemeente. Zowel de gemeente als de schoolbesturen conformeren zich op deze manier aan het IHP. Voor de komende periode ligt daarmee de planning ten aanzien van onderwijshuisvesting vast. Enkel in het geval van urgente, onvoorziene zaken kan van het IHP worden afgeweken. Dit maakt het proces van opstelling, vaststelling en implementatie van grote waarde. De gemeente wil commitment van schoolbesturen en zichzelf op de uitvoering van het IHP. Actuele ontwikkelingen blijven vanzelfsprekend inpasbaar.

Met het vaststellen van het IHP committeren gemeente en schoolbesturen zich aan:

- een IHP dat zicht geeft op een planning voor de onderwijshuisvesting voor een periode van tien jaar. Daarbij gelden een jaarlijkse actualisatie van de meerjarenuitvoeringsplannen en een vierjaarlijkse actualisatie van de Kadernota;
- een wederzijdse inspanningsverplichting om met elkaar het IHP te volgen en uit te voeren.

De in het IHP opgenomen voorzieningen uit het IHP worden verwerkt in het onderwijshuisvestingsprogramma (OHP) en zijn hiermee de basis voor de kadernota als onderdeel van de begrotingscyclus. Hierin staan naast de voorzieningen uit het IHP ook de overige geplande kosten.

De financiële gevolgen van het IHP worden verwerkt in de meerjarenbegroting van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Het college is van mening dat ook nadat het IHP is vastgesteld de gemeenteraad voor ieder krediet een apart besluit moet nemen. In deze raadsvoorstellen wordt de meest actuele situatie meegenomen en meegewogen. Om de status van IHP als consensusdocument en planningsinstrument te kunnen waarborgen moet de intentie zijn om het IHP uit te voeren. Alleen zwaarwegende argumenten kunnen reden zijn om van het IHP af te wijken.

In de meerjarenuitvoeringsplannen en meerjareninvesteringsplannen is vooralsnog geen rekening gehouden met tijd en financiële middelen om indien nodig bestemmingsplannen te wijzigen.

Vanzelfsprekend worden de voorgenomen plannen voor (vervangende) nieuwbouw dan wel uitbreiding kenbaar gemaakt bij de betreffende gemeentelijke afdelingen.

2 Integraal Huisvestingsplan

2.1 Visie en doelstellingen

Vanuit de wet is de gemeente verantwoordelijk voor adequate en passende huisvesting van alle scholen voor primair, (voorgezet) speciaal en voortgezet onderwijs. De schoolbesturen zijn “juridisch” eigenaar en de gemeente heeft economisch claimrecht. Dit claimrecht houdt in dat de gemeente de schoolgebouwen om niet in eigendom terugkrijgen zodra een schoolbestuur stopt met het geven van onderwijs in ene gebouw. De schoolbesturen zijn als “juridisch” eigenaar van de gebouwen verantwoordelijk voor de exploitatie van hun gebouwen en terreinen. De gemeente is echter nog wel verantwoordelijk voor het deel van het eigenarenbeheer betreffende het verzekeren van door overheden bekostigde opstal en inboedel. De gemeente heeft ook de bevoegdheid om leegstaande ruimte in een school aan de onderwijscapaciteit te onttrekken of in te zetten voor een andere school. De gemeente Utrechtse Heuvelrug wil een IHP dat past binnen het overig gemeentelijk beleid met de structuurvisie 2030 als belangrijke kapstok.

De hoofddoelstellingen van het IHP worden als volgt omschreven:

- het vaststellen van en inzicht geven in de (toekomstige) behoefte aan voorzieningen in de onderwijshuisvesting;
- het geven van inzicht in de financiële consequenties op de korte, middellange en lange termijn van de te treffen huisvestingsmaatregelen.

2.2 Reikwijdte Integraal Huisvestingsplan

Het Integraal Huisvestingsplan 2016-2024 is opgesteld voor alle onderwijsgebouwen voor het primair, (voortgezet) speciaal en voortgezet onderwijs in de gemeente Utrechtse Heuvelrug, voor zover deze scholen door de overheid worden bekostigd. Hierbij vormt de kadernota het gemeentelijk beleid ten aanzien van onderwijshuisvesting. Het IHP is een planningsinstrument dat scholen en gemeente zicht geven op de noodzakelijke investeringen die nodig zijn om het geformuleerde beleid te implementeren.

2.3 Procedure

Door invoering van de Wet dualisering gemeentelijke medebewindbevoegdheden (8 maart 2006) is een wijziging opgetreden in uitvoering van zowel het IHP als de Verordening Huisvesting Onderwijs van de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Met invoering van deze wet zijn de volgende twee wijzigingen van kracht geworden:

- het College is verantwoordelijk voor het vaststellen van het huisvestingsprogramma en het huisvestingsoverzicht. Daarnaast is het College ook verantwoordelijk voor het vaststellen van een bekostigingsplafond binnen de kaders die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. De gemeenteraad blijft verantwoordelijk voor het vaststellen van het bedrag uit de gemeentebegroting, dat beschikbaar is voor onderwijshuisvesting;

- het College is verantwoordelijk voor aanvragen met een spoedeisend karakter, dat geldt zowel voor de ontvangst, beoordeling, besluitvorming als uitvoering.

Vanuit dit gegeven is de procedure voor het Integraal Huisvestingplan vormgegeven.

Bij het actualiseren van het IHP is zowel een schoolbestuurlijk als een gemeentelijk traject doorlopen. In de eerste plaats zijn gesprekken gevoerd met de schoolbesturen. Met de schoolbesturen voor PO is huisvesting op dorpsniveau besproken en voor het (V)SO en VO op gemeentelijk niveau. Hierin zijn onder andere visie van besturen, ontwikkelingen in dorpen, gemeente en omliggende gemeenten en de wensen/knelpunten in de huidige huisvesting besproken. Doel van deze overleggen was te komen tot gezamenlijk visie en draagvlak voor ontwikkelde scenario's. Ook is een gesprek gevoerd met betrokken ambtenaren van de gemeente om de gemeentelijke kaders vast te stellen op een aantal inhoudelijke thema's.

Met deze input en de nieuwe prognoses is vervolgens een concept IHP opgesteld. Parallel aan het actualiseren van het IHP loopt een traject voor permanente huisvesting van basisschool De Ontdekkingsreis in verband met omvang en locatie. De resultaten van dit traject zijn/worden geïntegreerd in de meerjarenuitvoeringsplannen. De schoolbesturen zijn vervolgens in de gelegenheid gesteld om te reageren op het concept IHP waarna het IHP is afgerond.

Uiteindelijk bestaat het Integraal Huisvestingplan uit:

- De Kadernota: hierin worden visie, uitgangspunten en kaders verwoord. Daarmee worden de randvoorwaarden voor het gemeentelijk beleid ten aanzien van de onderwijshuisvesting gegeven. Hierbij is gemeentelijk beleid als basis beschouwd en worden de wettelijke verplichtingen als minimum gehanteerd;
- Het Meerjarenuitvoeringsplan Primair Onderwijs;
- Het Meerjarenuitvoeringsplan (Voortgezet) Speciaal Onderwijs;
- Het Meerjarenuitvoeringsplan Voortgezet Onderwijs.

De Kadernota kent een looptijd van vier jaar en wordt aan het eind van de looptijd tijdens het OOGO besproken om samen met de schoolbesturen te bepalen of er bijstellingen noodzakelijk zijn. De leerlingenprognoses worden jaarlijks geactualiseerd. Telgegevens kunnen aanleiding zijn om voor bepaalde scholen tussentijdse prognoses op te laten stellen. De Meerjarenuitvoeringsplannen hebben een looptijd van tien jaar maar worden op basis van prognosecijfers ieder jaar geactualiseerd.

Deze Meerjarenuitvoeringsplannen zijn het raamwerk voor het onderwijshuisvestingsprogramma van het volgende uitvoeringsjaar. Vanzelfsprekend blijft er een mogelijkheid om op basis van onvoorziene omstandigheden een aanvraag in te dienen. Het Integraal Huisvestingsplan vervangt (in principe) de aanvraagprocedure uit de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs.

Gedurende het jaar blijven gemeente en schoolbesturen met elkaar communiceren. Zowel gemeente als schoolbesturen moeten hiervoor één duidelijk aanspreekpunt hebben. Voor de gemeente zijn de schoolbesturen het aanspreekpunt. Dit moet ook bekend zijn bij de schooldirecties. Bij voorbereiding en uitvoering van projecten moeten schoolbesturen aangeven welke personen gemandateerd zijn voor welke taken en bevoegdheden. Bij het indienen van aanvragen door schoolbesturen voor bekostigen van voorzieningen huisvesting onderwijs door de gemeente verdient het voorkeur vooraf tijdig met de gemeente te overleggen over aard, omvang en uitvoeringsjaar van deze voorzieningen.

3 Kaders en uitgangspunten

Een Integraal Huisvestingsplan wordt opgesteld met inachtneming van een aantal kaders en uitgangspunten. Deze kaders vormen voor alle betrokken partijen een heldere afbakening waarbinnen de Meerjarenuitvoeringsplannen worden opgesteld.

Het gemeentelijk beleid op diverse terreinen vormt het inhoudelijk kader waarbinnen de keuzes over onderwijshuisvesting moeten vallen. In het gemeentelijk beleid zijn uitgangspunten geformuleerd die van invloed zijn op onderwijshuisvesting. In de tweede plaats is de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs een wettelijk vangnet dat in werking treedt op het moment dat de schoolbesturen en gemeente er op basis van het Integraal Huisvestingsplan niet uitkomen. Tenslotte zijn er andere aspecten die van belang zijn maar niet onder het gemeentelijk beleid dan wel het wettelijk kader vallen. Samenvattend ziet er dat als volgt uit:

Gemeentelijk beleid (paragraaf 3.1)

1. Structuurvisie 2030
2. Dorpsgericht aanbod
3. Woonservicegebieden en bredescholenbeleid
4. Vitaliteit, vergrijzing en ontgroening
5. Duurzaamheid
6. Leegstand

Wettelijke basis (paragraaf 3.2)

7. Capaciteit;
8. Wet en regelgeving
9. Onderwijskundige ontwikkelingen;

Overige thema's (paragraaf 3.3).

3.1 Gemeentelijk beleid

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft de afgelopen jaren op diverse terreinen beleid ontwikkeld dat als kapstok kan dienen voor het onderwijshuisvestingsbeleid. Afgesproken is dat gemeentelijk beleid moet passen binnen de kaders en uitgangspunten van de Structuurvisie 2030. Met andere woorden, overig beleid is een afgeleide van deze structuurvisie. In deze paragraaf wordt gemeentelijk beleid besproken dat het belangrijkste kader vormt voor het onderwijshuisvestingsbeleid.

3.1.1 Structuurvisie 2030 Groen dus vitaal

Begin 2010 heeft de gemeenteraad van de gemeente Utrechtse Heuvelrug de structuurvisie 2030 Groen dus Vitaal vastgesteld. In deze structuurvisie wordt de visie op de toekomst van de gemeente gegeven. De visie is opgebouwd rond zes thema's:

1. Natuur op de heuvels;
2. Op de schouders van ons erfgoed;
3. Duurzaam bereikbaar;
4. Leefbare dorpen;
5. Vrije tijd op de Utrechtse Heuvelrug;
6. Maatwerk voor wonen en werken.

Vooraf het thema Leefbare dorpen heeft een duidelijke relatie met het onderwijshuisvestingsbeleid. De opgaven behorende bij dit thema zijn:

- Meerjarenuivoeringsplan Primair Onderwijs;
- Versterken van de eigen identiteit per dorp;
- Levendige dorpscharten behouden en versterken met samenhang in wonen;
- Voorzieningen voor jong en oud.

Het dorpsgericht werken en woonservicegebieden zijn een uitvoering van deze beide opgaven uit de structuurvisie. Het is van belang om onderwijshuisvestingsprojecten te toetsen aan de structuurvisie en de opgaven die daar bij horen.

3.1.2 Dorpsgericht werken

De gemeenteraad heeft de wens uitgesproken om meer dorpsgericht te werken. Dit sluit aan bij de hierboven genoemde structuurvisie. Tot dorpsgericht werken is besloten om de leefbaarheid in de kernen te verbeteren. Omdat de scholen als een belangrijke verbindende schakel in de dorpen worden gezien, moet ook het plannen van de onderwijsvoorzieningen op dorpsniveau worden bekeken. Hierbij wordt vraaggericht gewerkt. Het uitgangspunt is dat de scholen gezamenlijk een op elkaar afgestemd aanbod van onderwijs verzorgen in de dorpen. De gemeente heeft daarbij een regisserende functie om ervoor te zorgen dat de scholen op de gewenste locaties gelegen zijn. Het clusteren van voorzieningen is een mogelijkheid om invulling te geven aan het dorpsgericht werken. Als clustering goed wordt opgezet kan dat bijdragen tot het verbeteren van de leefbaarheid in dorp. In geval van nieuwbouw, uitbreiding, aanpassing, medegebruik en leegstand van een schoolgebouw moet de gemeente vanuit de regisserende functie rekening houden met de betekenis van de betreffende school voor het dorp en/of haar omgeving.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt gekenmerkt door de provinciale wegen die door een aantal dorpen heen lopen. De scholen zijn aan weerszijden van deze wegen gelegen. Zowel schoolbesturen als de gemeente hebben als uitgangspunt een goede spreiding van de onderwijsvoorzieningen over alle kernen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Bij een tekort aan lokalen kan de gemeente, volgens de verordening verwijzen naar beschikbare of leegkomende lokalen op een afstand tot 3.000 meter hemelsbreed, waarbij wel rekening wordt gehouden met veiligheid en bereikbaarheid. Waar het financieel en organisatorisch haalbaar is, streeft de gemeente samen met de schoolbesturen naar het behouden van primair onderwijs in alle kernen.

3.1.3 Woonservicegebieden en bredescholenbeleid

De gemeente steekt in op het realiseren van woonservicegebieden passend bij het thema Maatwerk wonen en werken en leefbare dorpen uit de structuurvisie. Een woonservicegebied is een gebied waarin behalve "gewoon wonen" optimale condities zijn geschapen voor wonen gecombineerd met zorg en welzijn tot en met niet-planbare 24-uurs zorg.

De bredeschoolontwikkeling vindt goede aansluiting bij de ontwikkeling van woonservicegebieden en het streven doel de leefbaarheid in dorpen te versterken. Afhankelijk van de situatie kan het clusteren

van voorzieningen voor zowel voor het primair als het (voortgezet) speciaal en voortgezet onderwijs hieraan bijdragen.

Bij clusteren van voorzieningen ligt de focus op het verbinden van onderwijs, opvang, sport en cultuur. Een brede school wordt in eerste instantie gezien als een netwerk of samenwerkingsverband. Gezamenlijke huisvesting is voor de ontwikkeling van brede scholen niet noodzakelijk. Bij samenwerking moeten ook de mogelijkheden voor multifunctioneel gebruik van ruimten worden overwogen. Het gebruiken van schoolgebouwen na schooltijd is hier een goed voorbeeld van. De gemeente stimuleert bij leegstand in onderwijsgebouwen inwoning van aanverwante partijen, conform de regelgeving ten aanzien van verhuur en medegebruik zoals die is opgenomen in de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs.

In het kader van deze plannen moet bij het realiseren van nieuwe voorzieningen de mogelijkheid van het clusteren van voorzieningen worden onderzocht. Bij nieuwbouw, maar ook bij renovatie en uitbreiding van bestaande voorzieningen moet steeds worden overwogen of en, zo ja, hoe de ontwikkeling van brede scholen, multifunctionaliteit en optimaal maatschappelijk gebruik kunnen worden toegepast en hoe leegstand kan worden voorkomen. Slechts als clusteren organisatorisch, ruimtelijk en financieel niet haalbaar blijkt, kan dit reden zijn te kiezen voor solitaire nieuwbouw.

Voor de realisatie van huisvesting van een brede school ziet de gemeente zichzelf als regisseur. Dit houdt in dat de gemeente partijen bij elkaar brengt, initiatieven versterkt, overzicht biedt en samenhang stimuleert en bewaakt. Daarbij wil zij een structuur bieden waarbij kunnen aansluiten bij de ontwikkelingen in woonservicegebieden en bij het dorpsgericht werken. Bij te realiseren gebouwen voor een brede school bekostigt de gemeente in beginsel alleen het onderwijsdeel en zijn andere gebruikers in beginsel zelf verantwoordelijk voor de bekostiging van hun eigen deel. De scholen zijn net als de andere gebruikers van het gebouw verantwoordelijk voor het beheer van hun deel van het gebouw. De gemeente zal alleen voor andere partijen bouwen als dit financieel verzekerd is door een investering van derden of door langdurige kostendeckende huurcontracten. In de meerjareninvesteringsplannen zijn dan ook enkel de investeringen genoemd die voor het onderwijs benodigd zijn.

3.1.4 Vitaliteit, vergrijzing en ontgroening

De gemeente Utrechtse Heuvelrug streeft ernaar vitaal te zijn: "Vitaal, door een bloeiende gemeenschap te zijn met verschillende bevolkingsgroepen: jong, oud, zorgbehoevend of niet en voor alle inkomensgroepen. Maar vitaliteit vertaalt zich ook in het zijn van een 'groene' gemeente, met groen in de brede betekenis. Het vitaal zijn is in zekere zin verankerd in de bestaande kwaliteiten van onze samenleving."

Deze vitaliteit rust op drie pijlers:

- Dynamiek en groei, met respect voor het landschap;
- Een gemengde bevolking;
- Passend voorzieningenniveau, goede leefomgeving.

Er zijn verschillende ontwikkelingen, die de vitaliteit van de dorpen onder druk zet. In de gemeente Utrechtse Heuvelrug is sprake van toenemende vergrijzing en ontgroening. Dit houdt in dat het aandeel ouderen in de bevolkingssamenstelling stijgt en het aandeel kinderen daalt. De vergrijzing heeft tot gevolg dat het aantal leerlingen op termijn mogelijk verder terugloopt. In de meerjarenuitvoeringsplannen wordt daarom terdege rekening gehouden met deze ontwikkeling en wordt ingestoken op het behouden van voldoende kwalitatieve onderwijsvoorzieningen in de dorpen.

De gemeente voert een actief woonbeleid om in te spelen op de vergrijzing en ontgroening, zoals het gericht toevoegen van woningen, het maken van prestatieafspraken met woningcorporaties en het inzetten van lokaal maatwerk om doorstroming te bevorderen zodat er kansen ontstaan voor starters en jonge gezinnen.

3.1.5 Duurzaamheid

Wettelijk kader nieuwbouw duurzaamheid

Zowel voor nieuwbouw al bestaande bouw worden door het Bouwbesluit eisen gesteld aan de Energieprestatie van gebouwen. Ook worden minimale isolatiewaarden gebruikt voor “uitwendige scheidingsconstructies” ofwel de muren, ramen, dak en vloer.

Per 1 januari 2015 is het Bouwbesluit gewijzigd en zijn de eisen ten aanzien van duurzaamheid aangescherpt. De huidige eisen zijn als volgt:

1. Minimale isolatiewaarden (Rc) voor dichte uitwendige scheidingsconstructies, per onderdeel van de schil - 4,5 voor gevel, 6 voor het dak en 3,5 voor de vloer;
2. Een gemiddelde U-waarde (isolatiewaarde) van 1,65 voor ramen (glas en kozijn) en deuren, maximaal 2,2;
3. De rijksoverheid stimuleert duurzaam bouwen vooral op het aspect energie. Sinds 1995 worden in het Bouwbesluit eisen gesteld ten aanzien van de energiezuinigheid van een gebouw. De energie efficiëntie wordt uitgedrukt in de Energie Prestatie Coëfficiënt (EPC). Deze norm is per gebruiksfunctie vastgesteld. Voor gebouwen met onderwijsfuncties bedraagt de eis dat de EPC-waarde op 0,7 of lager ligt.

De verwachting is, is dat de EPC in de toekomst verder wordt aangescherpt richting EPC=0,0. Het energieverbruik verbonden aan het gebouw: zoals verwarming, ventilatie en verlichting is op jaarbasis gezien evenveel dat de hoeveelheid duurzame energie die ter plekke wordt opgewekt. Hierbij is dan nog geen rekening gehouden met het energieverbruik van apparatuur zoals computers, beamers en servers.

Gemeentelijke ambities

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft stevige duurzaamheidsambities. De Utrechtse Heuvelrug wil een gemeente zijn waar mensen met plezier wonen, werken en recreëren. Niet alleen nu maar ook over 50 tot 100 jaar. Dit komt mede tot uitdrukking bij het realiseren van nieuwe schoolgebouwen of het renoveren ervan. Denk hierbij aan duurzaam bouwen en aan energiebeheer. Voor duurzaam bouwen heeft de gemeente duurzaamheidsambities geformuleerd aan de hand van GPR gebouw met daarin de duurzaamheidsthema's energie, milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde. In lijn met de aanpassingen in bouwbesluit 2015 zijn de gemeentelijke ambities in dit IHP geactualiseerd.

Nieuwbouw

Nieuwe gebouwen worden duurzaam en dus energiezuinig gebouwd. De minimumeis voor nieuwbouwen van gemeentelijke gebouwen en kansrijke projecten zoals onderwijsgebouwen is een duurzaamheidscore GPR Gebouw van 8,5 (het gemiddelde over de thema's), tenminste een GPR 9 voor het thema energie én tenminste een 50% verscherpte wettelijke EPC eis. Er wordt uitgegaan van GPR gebouw 4.2.

Renovatie

Voor renovatie van scholen met een verwachte verlenging van de levensduur met 30 jaar of meer, is in aanvulling op het milieubeleidsplan de ambitie geformuleerd. Bij dergelijke renovaties van schoolgebouwen is de ambitie om tenminste een gemiddelde GPR-score van 7,5 te halen en tenminste een 8,0 voor GPR energie. Dit komt overeen met de wettelijke eis in 2016 voor energieverbruik voor nieuwbouw van onderwijsgebouwen. Bij een aanscherping van de wettelijke eis voor nieuwbouw van scholen wordt deze eis voor renovatie gelijkwaardig aangepast.

Uitvoering en toetsing

De normbedragen voor onderwijshuisvesting zijn niet voldoende om deze ambities waar te kunnen maken. Afsgesproken is dat bij nieuwbouwplannen voor schoolgebouwen zowel de gemeente als de school het budget elk met 4% verhogen om de duurzaamheidsambities in te vullen. Hiermee kunnen de meerkosten bovenop de wettelijke eis om tot een GPR 8,5 gemiddeld met een GPR =9,0 voor energie te komen, worden ingevuld.

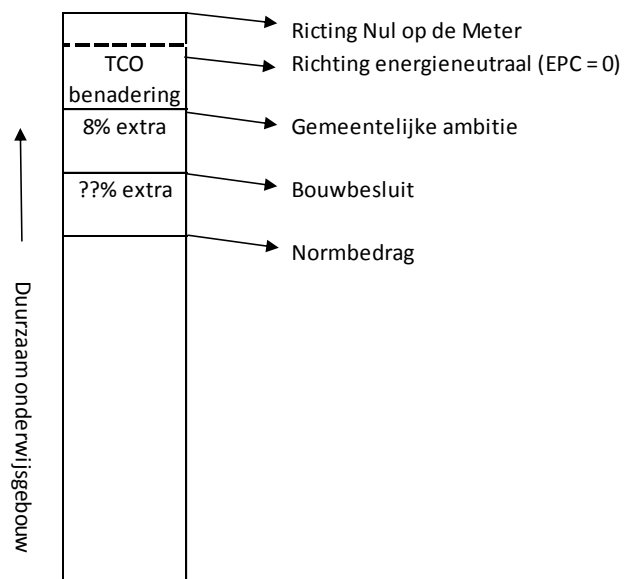
Om te waarborgen dat het extra budget voor duurzaamheid doelmatig wordt aangewend moet tijdens de planontwikkeling en de uitvoering van nieuwbouw en renovatie van onderwijsgebouwen worden aangetoond dat de duurzaamheidsambities worden gehaald.

TCO (total cost of ownership) benadering voor duurzaamheid

Voor de gemeente en het schoolbestuur zijn er goede kansen om met weliswaar beperkte middelen toch een duurzamere school te realiseren. Hiervoor moeten er bepaalde proceskeuzes worden gemaakt. Bij de planontwikkeling van schoolgebouwen wordt daarom het volgende aangeraden:

- A. Een TCO (Total Cost of Ownership) aanbesteding te volgen, bijvoorbeeld over een periode van 15 of 20 jaar. Ofwel betrek de beheer- en onderhoudskosten in het programma van eisen. óf
- B. Inzichtelijk te maken wat de totale kosten zijn: bouwkosten én exploitatiekosten (energie en onderhoud) bij een aantal ambitieniveaus:
  1. Gemeentelijke ambities
  2. Energie neutrale school (EPC = 0)
  3. Een nul-op-de meter op school.

Bij aanpak B. is het nodig om de diverse opties zelf te laten uitwerken en bij aanpak A wordt aan marktpartijen gevraagd dit te doen.

Een TCO-aanbesteding houdt in dat de kosten vergelijking niet alleen plaats vindt op basis van de bouwkosten, maar ook op basis van de exploitatiekosten van onderhoud en energieverbruik voor een periode van 15 of 20 jaar. In het geval van een TCO aanbesteding en bij het minimaal behalen van de gemeentelijke ambitie blijft de gemeente 4% extra bijdragen.

De voordelen van TCO zijn:

- De winnende partij zal de uitvoering van de bouw en het plaatsen van de installaties goed uitvoeren, omdat ze zelf verantwoordelijk een aanspreekbaar zijn voor eventuele extra kosten als

er installaties niet werken of als er extra energieverbruiken zijn door het niet optimaal werken van installaties;

- Duurzaamheid wordt meteen meegenomen, omdat het voor de aanbiedende partij aantrekkelijk is om alle energiematregelen met een terugverdientijd van 15 of 20 jaar of korter te nemen.
- Eén partij/consortium voor zowel de realisatie, oplevering als exploitatie.

De nadelen zijn:

- Er is een goed programma van eisen nodig.
- Je bent gebonden aan deze partij/consortium gedurende de gehele periode.

3.1.6 Leegstand en medegebruik

De recent opgestelde leerlingenprognose laat een duidelijke terugloop van het aantal leerlingen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug zien. Hierdoor ontstaat de komende jaren steeds meer leegstand in de onderwijsgebouwen. Om deze leegstand terug te dringen, wordt een viertal maatregelen getroffen:

- Voor projecten met (vervangende) nieuwbouw of uitbreiding wordt uitgegaan van de ruimtebehoefte behorende bij het leerlingenaantal over 10 jaar. Hierdoor wordt alleen de capaciteit gerealiseerd die op de lange termijn noodzakelijk is. Voor in de tussenliggende periode tijdelijk benodigde extra capaciteit zal in eerste instantie worden voorzien door medegebruik van leegstand in andere scholen en in tweede instantie door verplaatsbare units dan wel door ingebruikname van een bestaand gebouw;
- Bij een capaciteitsvraagstuk wordt in eerste instantie gestuurd op efficiënt gebruik van de bestaande onderwijshuisvesting. Daarvoor zien we verschillende opties. Een school met meer ruimtebehoefte kan van gebouw ruilen met c.q. geherhuisvest worden in een school die leegstand heeft. In dit geval kan voor de school met leegstand kleiner worden gebouwd. Twee scholen kunnen samen gehuisvest worden in één gebouw. Er kan een multifunctioneel schoolgebouw worden gebouwd voor meer scholen, waarbij uitruil van ruimten mogelijk is. Als combinaties niet mogelijk zijn, wordt gekeken naar het gebruik van deze ruimte voor andere maatschappelijke doeleinden;
- De gemeente stuurt strakker op het verwijzen naar leegstand. Scholen die een ruimtetekort hebben, zullen in eerste instantie worden verwezen naar leegstand in een nabijgelegen school;
- Ook stimuleert de gemeente op beter gebruik van leegstand door maatschappelijke partijen. Voor dit gebruik zal huur in rekening worden gebracht.

Voor alle maatregelen geldt dat het college - waar mogelijk - bij het samenbrengen van scholen onder een dak verder wil gaan dan nu bij de afzonderlijke scholen staat beschreven. Naast het terugdringen van leegstand stimuleert de gemeente medegebruik van een les- en gymnastiekgebouw. Het betreft gebruik van het gebouw na de gebruikelijke werkdag, 's avonds en in de weekeinden, maar ook tijdens de officiële schoolvakanties. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de eventuele beperkingen van een gebouw (o.a. beveiliging, verwarming en compartimentering) waardoor medegebruik niet altijd mogelijk is.

Overigens zal niet alle leegstand kunnen worden weggewerkt, omdat deze versnipperd is over verschillende scholen en verschillende dorpen van de Utrechtse Heuvelrug. Daarbij kan behoud van een beperkte leegstand worden ingezet voor een onvoorziene ruimtebehoefte voor bijvoorbeeld de gevolgen van het landelijk beleid ten aanzien van passend onderwijs en onderwijs aan leerplichtige kinderen van nieuwkomers. Dit beleid zou kunnen leiden tot verschuivingen in leerlingenstromen, of tot toename van de behoefte aan kleinere lesruimtes in scholen. Op dit moment kan daar nog geen inschatting van worden gedaan.

3.2 Wettelijke basis

De zorgplicht voor onderwijshuisvesting vindt haar wettelijke basis in de Onderwijswetten. In de onderwijswetten is opgenomen dat gemeenten een verordening moeten opstellen die de uitvoering van de zorgplicht regelt.

Onderhoud en aanpassing

Door de stelselwijziging van 1 januari 2015 is de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting van het primair onderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs gewijzigd. Dit is in de ledenbrief van 24 juli 2014 door de VNG uitgewerkt. De wetswijziging betekent voor de gemeenten dat de zorgplicht voor onderhoud en aanpassing van schoolgebouwen van beide onderwijssoorten vervalt. Vanaf 1 januari 2015 ontvangen de schoolbesturen de hiervoor benodigde vergoeding rechtstreeks van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De zorgplicht voor de voorzieningen buitenkant (het zogenaamde buitenonderhoud) en voor alle aanpassingen in het kader aan wettelijke eisen en onderwijskundige vernieuwingen is hiermee overgegaan op de schoolbesturen.

Urgentiecriteriën

De voorzieningen in de onderwijshuisvesting waren voor het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs tot 1 januari 2015 onder te verdelen in vier urgentiecriteriën, conform de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs. Met de hierboven vermelde stelselwijziging resteert voor het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs net als voor het voortgezet onderwijs alleen de zorgplicht voor de voorzieningen in verband met capaciteit. De gemeente Utrechtse Heuvelrug draagt hiermee zorg voor voldoende capaciteit in de onderwijshuisvesting en voor voldoende spreiding van de huisvesting binnen de gemeente. De capaciteit wordt bepaald door prognosecijfers die op jaarlijkse basis geactualiseerd worden. Hierbij wordt gestreefd naar optimale benutting van de schoolgebouwen en naar zo weinig mogelijk (structurele) leegstand. De nieuwe prognoses staan in de meerjaren uitvoeringsplannen per school beschreven.

Doordecentralisatie

De onderwijswetgeving biedt gemeenten de mogelijkheid om haar verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting door te decentraliseren naar de schoolbesturen. Hierbij kan worden gekozen voor het doordecentraliseren van de gehele verantwoordelijkheid of voor een deel van de onderwijssoorten, een deel van de schoolbesturen dan wel een deel van de scholen. Naar aanleiding van de conferentie over onderwijshuisvesting in de gemeente Utrechtse Heuvelrug van 16 september 2015 is afgesproken dat de mogelijkheid van doordecentralisatie bij het overleg met de schoolbesturen over het actualiseren van het IHP 2016-2024 zal worden verkend. Bij dit overleg is geconstateerd dat de schoolbesturen vooralsnog geen noodzaak zien de verantwoordelijkheidsverdeling te veranderen.

Renovatie

Op de conferentie is ook gesproken over de mogelijkheid renovatie als voorziening in de verordening op te nemen. Mede op verzoek van de schoolbesturen biedt de gemeentelijke verordening vanaf 2015 de mogelijkheid om renovatie aan te vragen op basis van gezamenlijke bekostiging als alternatief voor vervangende nieuwbouw. Voorwaarde voor renovatie is levensduurverlenging van het schoolgebouw van tenminste 20 jaar. Omdat elke renovatie van een schoolgebouw door de aard en omvang van de uit te voeren maatregelen maatwerk is, zijn in de verordening geen normbedragen voor bekostiging van renovatie opgenomen. Uitgangspunt voor renovatie is het uitvoeren maatregelen die nodig zijn om het schoolgebouw op een adequaat kwaliteitsniveau te brengen. Voorwaarde voor bekostiging is een redelijke verhouding tussen kosten van deze maatregelen enerzijds en verbetering van de kwaliteit en levensduurverlenging van het schoolgebouw anderzijds. De totale kosten worden aan de hand van een

renovatieplan. Op basis van de uit te voeren maatregelen in het renovatieplan worden afspraken gemaakt over de bekostiging en de verdeling van de totale kosten tussen schoolbestuur en gemeente.

Normbedragen

Op de conferentie is ook gesproken over de normbedragen van de VNG voor het bekostigen van voorzieningen huisvesting onderwijs. Sinds de decentralisatie van de onderwijshuisvesting van het Rijk naar de gemeente in 1997 heeft de gemeente Utrechtse Heuvelrug de normbedragen van de VNG overgenomen in de gemeentelijke verordening. De verordening biedt vanaf 2015 wel de mogelijkheid voor een bijdrage van de gemeente voor duurzaamheid, op voorwaarde dat het betreffende schoolbestuur minimaal eenzelfde bedrag investeert. De bijdrage van de gemeente voor duurzaamheid is 4 % van het normbedrag voor nieuwbouw en uitbreiding van een schoolgebouw.

De normbedragen van de VNG voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen worden sinds 1997 jaarlijks aan de hand van de ontwikkeling van bouwkosten van bedrijven en woningen geïndexeerd. Sinds 1997 zijn de normbedragen niet aangepast in verband met gewijzigde eisen in het Bouwbesluit. De normbedragen van de VNG hebben hierdoor geen directe relatie met de ontwikkeling van de bouwkosten van schoolgebouwen. Met het Bouwbesluit 2015 zijn de eisen aan schoolgebouwen aanmerkelijk verzaamd. De zwaardere eisen hebben vooral betrekking op energieprestatie en binnenklimaat. De zwaardere eisen zorgen voor een stijging van de kosten van nieuwbouw en uitbreiding. Deze stijging wordt onvoldoende gevolgd door de indexering van de normbedragen van de VNG op basis van ontwikkeling van bouwkosten van bedrijven en woningen.

Dit zorgt ervoor dat de feitelijke bouwkosten van schoolgebouwen aanmerkelijk hoger zijn dan de bouwbudgetten op basis van de normbedragen van de VNG. Daarom hebben veel gemeenten de normbedragen voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen verhoogd. Ook hebben diverse gemeenten aan de VNG gevraagd of het na 20 jaar geen tijd wordt om de normbedragen voor nieuwbouw en uitbreiding door een bouwkostenonderzoek te actualiseren op basis van de huidige eisen aan schoolgebouwen. Ook bij de gemeente Utrechtse Heuvelrug lijkt het niet of nauwelijks mogelijk met de huidige normbedragen nieuwe schoolgebouwen te realiseren.

Zolang de VNG niet zorgt voor normbedragen waarmee wel nieuwe schoolgebouwen kunnen worden gerealiseerd, zal elke gemeente op de een of andere manier de normbedragen moeten verhogen om wel nieuwe schoolgebouwen te kunnen realiseren. Ook de gemeente Utrechtse Heuvelrug overweegt dit te gaan doen. Het blijkt echter lastig te bepalen hoeveel de normbedragen moeten worden verhoogd. Vooralsnog wordt daarom gestart met een inventarisatie bij andere gemeenten in deze regio van verhoging van de normkosten en mogelijk ook daar buiten. Hiermee kan een beeld worden gevormd op welke wijze de normbedragen bij deze gemeenten al dan niet zijn verhoogd. Op basis hiervan kan met een apart raadsbesluit een eventuele verhoging van de normbedragen worden vastgesteld.

3.2.1 Capaciteit

Leerlingenprognoses zijn een instrument waarmee een onderbouwde schatting wordt gemaakt voor de toekomstige ruimtebehoefte voor de scholen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Uiteraard kan het verloop van de groei of krimp van leerlingenaantallen door omstandigheden anders uitpakken, maar prognoses zijn de enige mogelijkheid een gedegen inschatting te maken van de cijfers.

Het opstellen van prognoses is gebonden aan strikte landelijk geaccepteerde richtlijnen en is zodanig ook opgenomen in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Utrechtse Heuvelrug. Daarom spreken schoolbesturen en de gemeente Utrechtse Heuvelrug af dat de prognoses richtinggevend zijn bij het bepalen van de capaciteitsbehoefte voor de Meerjarenuitvoeringsplannen.

Met het overnemen van de gemoderniseerde verordening van 2008 mogen schoolbesturen binnen de randvoorwaarden van het Bouwbesluit zelf bepalen hoe de indeling van hun schoolgebouwen wordt vormgegeven en hoe de ruimten in hun schoolgebouwen worden gedimensioneerd.

Als uitgangspunt voor de capaciteit is afgesproken om permanente voorzieningen te realiseren indien de prognoses aantonen dat de capaciteit gedurende minimaal tien jaar nodig is. De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft dit ook opgenomen in de in gemeentelijke verordening en wijkt hierin af van de modelverordening die hiervoor een termijn van vijftien jaar hanteert.

Als de extra capaciteit minimaal 4 jaar maar korter dan 10 jaar nodig is, wordt verwezen naar medegebruik van leegstand binnen een afstand van maximaal 3.000 meter hemelsbreed. Hierbij wordt gestreefd naar maatwerk waarbij rekening wordt gehouden met verkeersveiligheid. De gemeente verwijst alleen minimaal twee groepen naar leegstand, tenzij gemeente en schoolbestuur anders overeenkomen.

Als er binnen een afstand van 3.000 meter van de school onvoldoende leegstand beschikbaar is voor medegebruik dan wel veilig te bereiken is, zal worden voorzien in tijdelijke huisvesting.

Prognosecijfers worden ieder jaar op basis van de meest actuele oktobertelling geactualiseerd. De capaciteit van bestaande gebouwen wordt conform de verordening berekend in bruto vloeroppervlak.

Door het CFI is de opheffingsnorm voor het basisonderwijs voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug met ingang van 1 januari 2008 vastgesteld op 89. De stichtingsnorm voor een nieuwe school is een leerlingenaantal van 200 leerlingen die binnen vijf jaar bereikt moet worden en vijftien jaar moet worden behouden. De gemeente heeft geen bevoegdheid ten aanzien van het sluiten van scholen. De schoolbesturen besluiten hiertoe zelf, met de kanttekening dat het sluiten van een openbare school altijd vooraf moet worden voorgelegd aan de Raad. Op het moment dat het ministerie de bekostiging van een school stopt heeft de gemeente ook geen zorgplicht meer met betrekking tot onderwijshuisvesting.

3.2.2 Overige wet- en regelgeving

De scholen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug moeten voldoen aan wet- en regelgeving. Concreet betekent dit dat het Bouwbesluit leidend is bij nieuwbouw en verbouw van bestaande gebouwen. Per 1 oktober 2010 zijn zowel de bouwvergunning als de gebruiksvergunning opgegaan in de omgevingsvergunning. Aanvragen en naleven van de omgevingsvergunning vallen onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur. De brandweer ziet toe op de naleving van de omgevingsvergunning ten aanzien van het brandveilig gebruik van de schoolgebouwen. Het treffen van noodzakelijke bouwkundige of installatietechnische aanpassingen valt eveneens onder de verantwoordelijkheid van schoolbesturen.

De verantwoordelijkheid ten aanzien van de Arbowetgeving is een aangelegenheid van de werkgever. Het treffen van noodzakelijke bouwkundige of installatietechnische aanpassingen valt hiermee onder de verantwoordelijkheid van schoolbesturen. Ondanks de grote verantwoordelijkheid van schoolbesturen voor de wet- en regelgeving, vindt de gemeente Utrechtse Heuvelrug dat wel als taak heeft schoolbesturen hierover te informeren.

Bij vandalismeschade is de gemeente verantwoordelijk voor het herstel van schades aan voorzieningen onderwijshuisvesting die met overheidsmiddelen zijn bekostigd en waarvan de schades door de

schoolbesturen bij de gemeente worden gemeld. De gemeente is dus niet verantwoordelijk voor schade aan voorzieningen die niet met overheidsmiddelen zijn bekostigd.

3.2.3 Onderwijskundige ontwikkelingen

De onderwijskundige ontwikkelingen volgen elkaar snel op in het onderwijs. Enkele jaren geleden zijn door het rijk extra middelen ter beschikking gesteld voor het aanpassen van gebouwen in verband met onderwijskundige ontwikkelingen. Het ging hierbij om het aanpassen van gebouwen voor ICT-gebruik, het verlenen van zorg door de remedial teacher en de internbegeleider en zelfstandig werken. De middelen uit deze operatie Lokaal Maatwerk zijn gefaseerd beschikbaar gesteld aan de scholen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. In 2011 zijn in dit kader voor het laatst aanpassingen uitgevoerd. Een enkele school heeft de beschikbaar gestelde middelen nog niet aangewend voor deze aanpassingen. Deze school kan in de komende jaren aanspraak maken op de beschikbaar gestelde middelen.

3.3 Overige beleidsthema's

3.3.1 Gymonderwijs

Voor wat betreft de sport wordt in de gemeente Utrechtse Heuvelrug op dit moment bij nieuwe gymzalen minimaal de norm uit de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gehanteerd. Ook kan verwezen worden naar bestaande of te realiseren binnensportaccommodaties. Waar mogelijk is de onderwijsbehoefte leidend bij het realiseren van binnensportaccommodaties.

Bij het realiseren van deze sportvoorzieningen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de behoefte van de scholen, bijvoorbeeld ten aanzien van afstand en inrichting. De gemeente heeft in september 2010 het beleid ten aanzien van het vervoer naar gymlocaties geharmoniseerd. Onderdeel daarvan is dat er een verwijsafstand van maximaal vijftien minuten te voet (groep 3-5) of per fiets (groep 6-8) is en dat boven deze grens busvervoer wordt aangeboden.

De behoefte aan gymvoorzieningen voor onderwijs kan niet los gezien worden van de behoefte aan sportvoorzieningen voor verenigingen. Interne afstemming bij realisatie van sportvoorzieningen is van belang.

3.3.2 Zorgstructuur

In het Nederlandse onderwijssysteem kunnen leerlingen met een handicap (en/of hun ouders) bij hun schoolkeuze kiezen voor het speciaal onderwijs of het reguliere onderwijs. In september 2012 is de zorgplicht voor scholen ingevoerd. Scholen en schoolbesturen worden dan verplicht te zorgen voor een passende onderwijsplek en passend onderwijs voor elke leerling. Passend onderwijs staat voor maatwerk in het onderwijs, waarbij het onderwijs aansluit op de mogelijkheden en talenten van ieder individueel kind. Bij bestaande gebouwen is het vaak niet eenvoudig hier rekening mee te houden. Bij (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding en renovatie moet hier uiteraard wel rekening mee worden gehouden.

Met het nieuwe stelsel wordt moet aan de volgende voorwaarden voldoen:

- Leerlingen krijgen zo goed mogelijk onderwijs;
- Ouders zijn betrokken bij hun kind op school;
- Docenten zijn goed toegerust;
- Scholen werken samen met jeugdzorg en gemeenten;
- Doelmatige investeringen.

In het nieuwe stelsel hebben scholen een zorgplicht gekregen. Om aan deze zorgplicht te kunnen voldoen werken scholen samen en worden lichte en zware zorg onder één verantwoordelijkheid gebracht. Dit betekent dat cluster 3 (leerlingen met verstandelijke en/of lichamelijke beperkingen) en cluster 4 (leerlingen met gedragshandicap of psychiatrische problemen) ook onder verantwoordelijkheid van de gezamenlijke scholen zijn komen te vallen. Voor de uitvoering zijn samenwerkingsverbanden ingericht conform een geografische indeling (vergelijkbaar met huidige indeling in het voortgezet onderwijs). Cluster 1 (visueel beperkte leerlingen) en 2 (dove en slechthorende leerlingen, leerlingen met ernstige spraak en/of taalmoeilijkheden) blijven fungeren in hun huidige landelijke indeling.

Door de stelselwijziging krijgt het reguliere onderwijs meer leerlingen. Dit kan effect hebben op de huisvestingsbehoefte van een school. De langetermijneffecten hiervan zijn op dit moment nog niet goed in te schatten. De meeste scholen in de gemeente Utrechtse Heuvelrug met regulier onderwijs krijgen volgens de leerlingenprognose te maken met een toename van de leegstand. Deze scholen hebben voldoende ruimte om door passend onderwijs extra leerlingen te huisvesten. Het treffen van noodzakelijke bouwkundige of installatietechnische aanpassingen voor passend onderwijs valt onder de verantwoordelijkheid van schoolbesturen.

3.3.3 Bouwheerschap

Bij het verbouwen, dan wel bij nieuwbouw van onderwijshuisvesting ligt het bouwheerschap conform de onderwijswetgeving bij de schoolbesturen. Alleen bij clustervoorzieningen (meer scholen onder een dak en multifunctionele voorzieningen) wordt in overleg met de betrokken partners bepaald wie het bouwheerschap op zich neemt. Wanneer het schoolbestuur bouwheer is, sluiten gemeente en schoolbestuur en realisatieovereenkomst.

3.3.4 Speel terreinen

Normatief wordt voor het speelterrein gerekend met 3 m² verhard per kind. Met een minimum van 300 m² en een maximum van 600 m². Dit maximum wordt voor scholen met meer dan 200 leerlingen als te klein ervaren. In de gemeentelijke verordening staat dat voor het speelterrein van scholen met meer dan 200 leerlingen normatief vanaf 600 m² met 1 m² per leerling extra wordt gerekend. Het is bij uitbreiding van scholen niet altijd mogelijk ook het speelterrein te vergroten om aan de norm te voldoen. Hierbij komt de functionaliteit echter voor het normatieve oppervlak van het speelterrein.

Het benoemen van een deel van de schoolpleinen als openbare speel terreinen maakt onderdeel uit van het speelruimtebeleid van de gemeente en is geen onderdeel van het Integraal Huisvestingsplan.

3.3.5 Petitie Astmafonds

Het Astma fonds pleit voor een regel waarin een minimale afstand tussen een nieuwe school en naburige wegen wordt vastgelegd. De afstand tussen een nieuwe school en een snelweg moet minimaal 300 meter zijn en de afstand tussen een nieuwe school en een provinciale weg minimaal 50 meter. Indien deze regel wordt ingevoerd heeft dat gevolgen voor de vervangende nieuwbouw van de volgende scholen op de huidige locatie:

- Daltonschool Nicolaas (minder 50 meter van N225);
- OBS De Kameleon (minder dan 50 meter van N227);
- De Meent (beoogde locatie Ladder en De Meent) minder dan 300 meter van A12);
- Schoonoord Doorn (minder dan 50 meter van N227).

Dit is nu nog geen wetgeving, maar de gemeente houdt nu al zoveel mogelijk rekening met deze regel.

3.3.6 Strategisch Vastgoedbeleid

In het strategisch vastgoedbeleid dat begin 2011 is vastgesteld zijn schoolgebouwen ingedeeld in categorie A. Dit betekent dat deze gebouwen noodzakelijk zijn om ingezet te worden voor het uitvoeren van gemeentelijke taken. Bij (tijdelijke) leegstand van een gebouw is afstemming nodig tussen Vastgoed en Onderwijshuisvesting over de verwachte behoefte op termijn en inzet voor andere functies.